L-iżbalji f'din is-silta huma kkoreguti bl-ahmar.

Dak il-ħin Għar id-Dud kien miżgħud bin-nies. Ma kienx hemm bank wieħed battal ghax min ghal haga u min ghal ohra, kulhadd kien imur jinxtehet fuqhom; kull fejn thares, żghażagh u tfal; kull fejn tara, ilwien ta' lbiesi u ta' wcuh. Fuq il-bankijiet kien hemm żghażagh misthija li jharsu lejn xulxin bis-serga minn fug xi ktieb jew minn fug xi biċċa ħwejjeġ li taparsi kienu jkunu qegħdin iħitu, imbagħad jerġgħu jniżżlu ghajnejhom u b'wiċċhom ahmar nar jahsbu li n-nies kollha ta' madwarhom kienu ntebhu b'dik il-harsa; kien hemm żghażagh bla misthija li kienu jitkellmu u jiddiehku, jegħmżu 'l xulxin u xi wħud jilagħbu bl-idejn ukoll, bħallikieku ma kien ged jarahom hadd; kien hemm xi qatgha rgiel imdahhlin fiż-żmien li kienu imorru hemm kuljum bil-ħsieb li jigdbu kemm jifilħu, jitkażaw bl-għamil taż-żgħażagħ filwaqt li jbellgħuha lil xulxin li fi zmienhom qatt ma waslu biex jagħmlu dawk l-għarukazijiet; kont tara xi qassis imdawwar b'xi erbat irgiel jismaghhom jitkellmu, jew maqtugh ghalih jitgħaxxaq b'dik iż-żiffa li kienet tinħass tielgħa mill-baħar. Xi qaddejja kienet tmur tiddeffes bejn xi erba' nisa Ingliżi, u meta tara li t-tfal li kienet qieghda tiehu hsiebhom ikunu tbieghdu xi dagsxejn, kienet issejhilhom u tibda titkellem maghhom bl-Ingliż biex jahsbuha Ingliża.

In-nies li kienu mexjin kienu jahbtu ma' xulxin, jimbuttaw u jirfsu wiehed lilliehor. Xebbiet miexja flimkien, jitkellmu lkoll f'daqqa b'lehen gholi biex jigu mismughin mis-subien li kienu jimxu warajhom, kienu jiltaqghu ma' xebbiet ohra, jieqfu jghidu xi çajt, u jibqghu miexja 'l quddiem; xi zaghzugh, li kien ikun ilu

l-ġimgħat shaħ jilbes l-aħjar libsa u jiġi min jaf minn fejn biex jaqbad ma' xi tfajla li ma tkunx tridu, kien jibqa' miexi warajha, filwaqt li hi, għalkemm ma kienx jogħġobha, kienet tħallih iżomm xi ħarira tama li xi darba għad iddur, għax kien jaqbel lill-frugħa tagħha li tarah imġennen warajha.

Qalb dawk in-nies kollha kienu jidhru xi żewġ miżżewġin għadhom ferħanin b'xulxin, li kienu jiġu Għar id-Dud biex juru ftit irwieħhom, u l-ħin kollu kienu jkunu b'seba' għajnejn fuq xulxin li ma jkunx hemm xi sabi li jfettillu jħares lejn l-għarusa, jew xi xebba li tħares lejn l-għarus; it-tfal kienu jiġġerrew wara xulxin, jilagħbu, iduru mal-bankijiet, jgħaddu minn bejn in-nies bħallikieku xejn, u jirfsu lil xi ħadd li qabel ma jkun intebaħ bihom ma jilmaħhomx aktar; oħrajn kienu jiġġerrew fuq xi rota jew ikaxkru warajhom xi kelb jew żiemel tal-injam; tal-pastizzi u tal-lewż u l-karawett kienu jduru man-nies u jgħajtu b'leħen li kien jinstama' minn seba' kantunieri bogħod.

Bertu u siehbu ghaddew minn qalb dik il-geġwiġija kollha, bhallikieku ma kien hemm hadd; bosta minn dawk l-uċuh li bdew jahbtu maghhom ma kinux ġodda ghalihom; bosta minn dawk it-tfajliet li kienu ghaddew minn maġenbhom kienu semghuhom iweghduhom li kellhom jibqghu jhobbuhom sal-mewt u wara ftit xhur qabduhom jitkellmu ma' oħrajn u fettluha maghhom. Baqghu mexjin minghajr ma jitkellmu, daqqa jahbtu man-nies u oħra jinfirdu xhin xi hadd jghaddi minn bejniethom. Ghaddew minn mal-hadid u meta qabżu t-torri waqfu, wahhlu daharhom mal-hadid li jaghti ghal fuq il-blat u qaghdu hemm.

(Meħuda u adattata minn *Is-Salib tal-Fidda* ta' Wistin Born)